

Роєнко Людмила

ВИКОРИСТАННЯ АКТУАЛЬНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ФАХОВОГО СПРЯМУВАННЯ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Анотація

У статті розглянуто сучасні актуальні педагогічні технології і методи, які використовуються під час викладання іноземної мови фахового спрямування (ІМФС). Технології, методи і прийоми, про які йде мова у даній статті, є результатом нашого досвіду викладання дисципліни "Іноземна мова фахового спрямування" для студентів, які вивчають маркетинг, фінанси, облік і аудит, та економіку підприємства. Дана група студентів ще є недосвідченою стосовно аспектів робочого середовища. Це означає, що вони ще повністю не усвідомлюють свої професійні потреби. Дискурс організації робочого середовища характеризується складністю та різноманітністю комунікативних ситуацій. Саме тому завдання викладача ІМФС полягає у створенні автентичних ділових ситуацій, подібних до тих, які трапляються у реальному світі бізнесу. По-перше, автентичний та спеціально створений мовний матеріал повинен поєднуватись на заняттях. По-друге, студенти мають залучатись у практичні види діяльності, де здійснюється імітація робочого середовища (використання методу ділової гри, кейс методу, залучення студентів у дослідницьку діяльність; використання методу проєктів; запрошення студентів до участі в наукових гуртках і конференціях, де вони готують доповіді та презентації іноземною мовою дотримуючись фахової тематики). По-третє, використання інформаційних технологій є потужним засобом у вивченні ІМФС. Цей аспект знаходить своє відображення у педагогічній технології змішаного навчання. Дуже важливо для викладача ІМФС розуміти, які матеріали здатні створити автентичне середовище на занятті. У даній статті пропонується використання методу симуляції, щоб перетворити звичайне аудиторне заняття на автентичну локацію, де мовні уміння можуть розвиватись за більш реалістичних умов. Метод симуляції може бути ефективним і для удосконалення презентаційних умінь студентів. Проблемні ситуації у вигляді кейсів забезпечують широке поле для введення нового матеріалу, а також створення можливостей для застосування студентами вже набутих знань.

Впровадження інформаційних технологій у процес викладання ІМФС є дієвим для здобуття навичок, які стануть у пригоді студентам у майбутньому реальному діловому житті. Проміжні обговорення мають організовуватись викладачем для аналізу минулих досягнень, передбачення майбутніх здобутків та визначення шляхів подолання перешкод. Викладачі ІМФС повинні здійснювати певний мовний контроль стосовно того, як студенти оцінюють свої уміння і на якому рівні оволодіння ІМФС вони бажають бути. Велика увага повинна приділятися аналізу мовних потреб студентів.

Ключові слова: практичні методи викладання іноземної мови фахового спрямування, автентичне робоче середовище, автентичні матеріали, спеціально створені матеріали, технології викладання іноземної мови фахового спрямування.

Roienko Liudmyla

USING MODERN PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES IN TEACHING ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSES STUDENTS OF ECONOMIC SPECIALITIES

Annotation

The article describes modern pedagogical technologies and approaches which are used in ESP teaching. The practical methods of active teaching English for Specific Purposes students of economic specialities have been analysed in the article. The methods, approaches and activities that will be discussed in this paper are the results of our observation and experience of teaching English to students who are pursuing their studies in business fields such as Marketing, Enterprise Economy, Finance, Audit and Accounting. The given group of learners are mainly inexperienced undergraduate students in the sphere of work environment. It means that they don't fully understand their future professional language needs. The discourse in organizations and workplaces is characterized by its complexity and diversity of communication in modern working life. That is why the main task in ESP teaching is to create authentic business situations similar to those ones which occur in the real business world. The given methods of active learning can help the teacher to create authentic learning environment. Firstly, authentic and specially designed language material should be combined at ESP classes. Secondly, students should be engaged in practical activities where the imitation of work environment is carried out (using business games, case method, students are engaged in research activity, using project method; students are invited to participate in student scientific clubs and conferences where they write reports and prepare presentations on professional topics according to their area of study in English). Thirdly, using information technologies is a powerful tool in ESP teaching. This aspect is reflected in the pedagogical technology of blended learning. It is essential for the ESP teacher to be able to recognize what materials can create authentic contexts in classroom. Generally, there are three types of English materials for teaching and learning: framework materials, authentic materials and tailor-made materials. This paper suggests using the power of simulations to transpose the normal classroom into an authentic setting where language skills can be developed under more realistic conditions. Simulations can effectively be utilized in developing students' presentation skills. Using case method is extremely successful in creating authentic context.

Cases provide a rich contextual way to introduce new material and create opportunities for students to apply the material they have just learned.

Implementing information technologies in ESP classrooms is a way to bring the outside world into the classroom, thus, creating an authentic context for the learners to acquire the skills they need in future in real business world. Using elements of blended learning technology can provide space for improving students' language skills in all aspects of foreign language acquisition: reading, speaking, writing and listening. Scrum meetings with students should be organized to describe past accomplishments, to predict future accomplishments, to talk about impediments. Teachers should bear in mind that ESP is an approach not a product. Linguistic auditing must be conducted to identify how learners see themselves and where (the level of language efficiency) they want to be. Much attention should be paid to students' language needs analyses.

Keywords: *practical methods in ESP teaching, authentic working context, authentic materials, tailor-made materials, technologies in ESP classrooms.*

1. Постановка проблеми

Сучасний діловий світ ставить перед фахівцем свої вимоги у сфері володіння іноземною мовою. Для ефективної праці у сфері бізнесу сучасному спеціалістові вже давно недостатньо навичок спілкування використовуючи General English. Сучасний фахівець має бути спроможним спілкуватися на професійні теми в усній та письмовій формах, використовуючи фахову лексику відповідно до професійної тематики, а також оволодівати новітньою фаховою інформацією через іноземні джерела. Допомогти студентів в отриманні необхідних знань у підготовці до майбутнього професійного життя є завданням дисципліни «Іноземна мова фахового спрямування», який викладається студентам немовних спеціальностей вищих навчальних закладів. Предметом вивчення навчальної дисципліни є англійська мова як засіб міжкультурної комунікації, отримання доступу до світових інформаційних ресурсів, академічної інтеграції у Європейський освітній простір.

Завданням дисципліни полягає в тому, щоб навчити студентів бачити в іноземній мові засіб отримання, розширення та поглиблення системних знань за спеціальністю, тобто засіб самостійного підвищення своєї кваліфікації; донести до студентів цінність іноземної мови у їх становленні як фахівців. Звичайно, вивчення іноземної мови фахового спрямування є актуальним як для практикуючих спеціалістів, так і для студентів старших курсів, майбутніх фахівців. У нашій статті ми торкнемося дієвих сучасних практичних технологій, методів і прийомів активного навчання іноземної мови фахового спрямування, яка викладається студентам старших курсів українських вищих немовних навчальних закладів.

Характерною особливістю даної групи слухачів дисципліни є те, що вони або мають дуже мало досвіду у професійній сфері, або не мають його взагалі. Форми, методи і прийоми активного навчання, які будуть далі розглядатись у цій статті, є результатом нашого спостереження і досвіду викладання іноземної мови фахового спрямування студентам, які планують розвивати свою кар'єру у сфері напрямів «Маркетинг», «Облік і аудит», «Фінанси», «Економіка підприємства». Студенти 3 – 4 курсів здебільшого не мають багато досвіду у професійній сфері, тому свої знання про діловий світ черпають в основному із книг. Як результат, такий досвід є ще неповним і швидше теоретичним, ніж практичним. Також вони ще мало усвідомлюють свої мовні потреби, пов'язані зі спілкуванням у реальних ситуаціях на фахові теми. Тому у даній статті ми зробимо спробу описати ефективні технології та стратегії, які можна застосовувати з метою покращення мовних вмінь студентів під час викладання іноземної мови фахового спрямування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості впровадження інтерактивних методів досліджували О. І. Пометун, К. О.Баханов, О. І. Січкарук, І. Г. Луцик. Кейс – метод знайшов своє відображення у дослідженнях А. Дерєка, Л. В. Рейнгольд, І. В. Власюк, О. О. Павленко та ін.. Дослідженню технології Змішаного навчання присвятили свої наукові дослідження В. Зубков, Д. Р. Гаррісон, С. Дж. Бонк, В. Ірвін, Т. І. Краснова, Е. Аллен, Дж. Сімен та ін. Метод симуляції досліджували Раптанова І. Н., К. Джоунс, С. Д. Оськіна. Про метод проектів розробляли свої дослідження Дж. Дьюї, А. Флітнер. У сучасній педагогіці розкрито погляди на зміст, структуру, типологію методу проектів, етапи проведення та специфіку застосування у навчальному процесі (К.Баханов, В.Гузєєв, А.Касперський, В.Курицина, О.Пехота, Л.Пироженко, Є.Полат, О.Пометун, О.Савченко, Г.Селєвко, Л.Сергєєва, М.Скаткіна, Е.Михайлова та ін.).

Метою статті є проаналізувати особливості застосування актуальних педагогічних технологій та методів під час викладання дисципліни “Іноземна мова фахового спрямування” для студентів немовних вищих навчальних закладів.

2. Виклад основного матеріалу

Головна ідея написання даної статті полягає у тому, щоб показати, як створити автентичне ділове середовище для недосвідчених студентів. По перше, це поєднання автентичного і спеціально розробленого мовного матеріалу на заняттях; по друге, залучення студентів у активні види діяльності, де відбувається імітація робочого середовища (використання ділових рольових ігор, кейс методу); залучення студентів до пошукової діяльності, що означає використання проектного методу; залучення студентів до участі у студентських наукових гуртках та конференціях, де вони готують доповіді та презентації на фахові теми відповідно до своєї майбутньої спеціальності іноземною мовою; по третє, використання інформаційних

технологій як засобів навчання. Ряд методів активного навчання іноземної мови фахового спрямування знаходять своє застосування в межах педагогічної технології співробітництва. Розглянемо деякі з них.

Для того, щоб занурити студента у наближене до реального професійне середовище, викладач повинен ретельно проаналізувати та підібрати автентичну навчальну літературу, яка може бути використана при викладанні іноземної мови фахового спрямування (ІМФС).

Джерелами автентичного мовного матеріалу можуть бути:

- спеціально створені навчальні підручники іноземних видавництв, які містять автентичний мовний матеріал;
- статті та уривки із газет, журналів, наукової періодики відповідно до тем фаху;
- рекламні оголошення, ілюстрації, комерційні документи чи діаграми, що ілюструють фахові поняття, також можуть бути використані;
- матеріали BBC World Service забезпечують різні зразки матеріалів, які можуть бути успішно включені у навчальний матеріал для студентів;
- специфічна інформація про яку-небудь компанію може надати безліч навчальної інформації у вигляді щорічних звітів, листів, текстів контрактів, інформації про певний продукт, рекламної брошури компанії, вебсайту компанії;
- надання студентам інформації про реальні історії із бізнес життя (case study) у контексті професійних ситуацій. Використання даного методу позитивно впливає на процес оволодіння ІМФС, оскільки при цьому розвиваються не лише мовні навички, але і вміння критично і аналітично мислити. В контексті ІМФС це може бути опис проблеми або ситуації, яка взята із реальних бізнесових подій. Мета даного прийому полягає у тому, щоб запропонувати студентам розробити рішення певної непростой ситуації, визначити пріоритетні альтернативи серед існуючих, сформулювати стратегії рішення проблеми. Викладач може також розповісти, як були вирішені дані ситуації у реальному житті, якщо такі розв'язки були наявні. Так, науковець Г. Істон пропонує здійснювати процес вирішення кейсів, використовуючи певний алгоритм:
- розуміння ситуації
- діагностування проблеми
- генерування альтернативних рішень
- передбачення наслідків
- оцінка альтернатив
- повідомлення результатів [2, 34].

Занурити студентів в автентичний фахово спрямований матеріал допоможуть також і спеціально розроблені викладачем матеріали. Основою для них можуть послужити уривки, взяті із The Times, The Business Today, The Economist тощо. Завданням викладача є перетворити цей автентичний матеріал на навчальний матеріал, адаптувавши і підігнавши його для навчальних потреб студентів певного рівня. Так, поряд із завданням прочитати текст іноземною мовою, викладач може розробити ряд завдань, які необхідно виконати після читання, наприклад, дати відповіді на запитання після тексту або поставити запитання до тексту, різноманітні лексичні та граматичні вправи. Інший спосіб створювати навчальний матеріал для ІМФС – це використовувати дані реальних компаній. Так, викладач може знайти інформацію про об'єми продажів кількох відомих компаній, наприклад, Nike, Puma, Addidas, які належать до однієї галузі промисловості, і записати ці цифри у таблиці, графіки, діаграми. Студентам пропонується розтлумачити та проаналізувати подану інформацію, оперуючи поняттями фахової лексики.

Поєднання спеціально розроблених навчальних матеріалів із автентичними є ефективним методом викладання ІМФС. Яскравим прикладом цього може бути ситуація, коли викладач знаходить розширений опис проблемної ситуації – кейсу в Інтернеті, а потім спрощує матеріал, адаптовуючи його до навчальних потреб студентів.

Симуляція – інтерактивний метод викладання ІМФС, дуже подібний до рольової ділової гри [1, с. 189]. При застосуванні методу симуляції студенти можуть виражати свої ідеї та висловлювати власну думку, ніби вони особисто переживають ту чи іншу уявну бізнесову ситуацію. Це дає можливість перетворити традиційне заняття на наближене до реального автентичного середовища для розвитку мовних навичок. Використання методу симуляції дає простір для створення комунікативного середовища, де студенти стають частиною певної діючої системи і діють згідно раніше визначених ролей. При цьому розвиваються не лише мовні компетенції студента, а і здатність мислити нестандартно, поглянути на проблему з різних точок зору. Дуже тісно пов'язаний із методом симуляції є метод здійснення презентацій. Мало хто може на теперішній час заперечити, що для сучасного фахівця вміння робити презентації є надзвичайно важливим. Ще більш цінним стане спеціаліст для компанії, якщо він зможе презентувати продукт чи послуги грамотною іноземною мовою. Таким чином, велика увага на заняттях ІМФС приділяється навчанню студентів умінню робити презентації на фахові теми, які характеризуються правильною структурною побудовою, логічністю викладу та особливо мовною грамотністю матеріалу. Так, використовуючи метод симуляції, ми можемо попросити студентів зробити презентацію його майбутньої компанії, продукту компанії або послуг. Після презентації студент має відповісти на запитання аудиторії, або навіть вести діалог зі слухачами у процесі

презентації. При цьому розвивається усне монологічне та діалогічне мовлення, вміння сприймати фахову інформацію іноземною мовою на слух, вони вчать вести переговори, відповідати на запитання, переконувати партнера, працювати в команді і приймати рішення.

Значно підвищується рівень засвоєння студентами ІМФС, якщо вони є активними учасниками студентських наукових гуртків, дискусійних клубів, відео клубів та проблемних груп. Зупинимось детальніше на роботі студентських наукових гуртків іноземною мовою. В процесі відвідування наукового гуртка студент не лише поглиблює свої знання у сфері науково – дослідної роботи, але і удосконалює власні ораторські вміння презентувати свої дослідження іноземною мовою перед аудиторією, розвиває навички письмового викладу матеріалу дослідження під час написання тез доповідей. Перспектива виступу перед аудиторією, презентуючи дослідження у фаховій сфері, спонукає студента ще більш відповідально поставитись до підготовки виступу, звернувши увагу на вимову слів, грамотність побудови висловлювань, засвоєння фахової лексики. Готуючи тези доповідей для участі у конференціях, студенти удосконалюють вміння викладати фаховий матеріал у письмовій формі відповідно до вимог науково - дослідних робіт.

Звичайно ж, у наш час надзвичайно велика роль відводиться інформаційним технологіям під час вивчення іноземних мов. Тут ми не можемо не згадати технологію змішаного навчання (Blended Learning). Технологія змішаного навчання вже вдало впроваджена під час викладання загального курсу іноземної мови (General English) з використанням української платформи Lingva Skills. Так, все більше з'являється можливостей і для ІМФС. Використання елементів змішаного навчання дає можливість студентам поглиблювати знання іноземної мови у зручний час, місці і у своєму власному темпі, використовуючи підручник, мережу інтернет та сучасні мобільні телефони. Першим кроком на нашому шляху до змішаного навчання на заняттях ІМФС стало використання підручника My English Lab із його інтерактивним додатком. Використання підручника дає можливість знайомитись із прикладами вживання граматичних конструкцій у контексті сучасних англійських текстів, звертається увага на використання граматики усно і у письмовій формі, приділяється увага вимові граматичних конструкцій, студентів знайомлять із поширеними помилками і дають настанови щодо їх уникнення, представлено велику кількість тренувальних вправ. У онлайн додатку студенти мають можливість пройти діагностичний граматичний тест, щоб дізнатись, які граматичні поняття вимагають більш ретельного вивчення; поточне тестування дає змогу відслідковувати прогрес студента; це шанс ще краще зрозуміти і затренувати граматичні поняття із миттєвою оцінкою якості виконання вправ студентом. Автоматичне оцінювання посилює процес навчання. Є можливість попрактикувати вимову граматичних конструкцій. Додаткові вправи дають змогу підготуватись до екзаменів. У коротких відео презентаціях наставник з граматики пояснює ключові граматичні поняття. Звичайно, використання технології змішаного навчання має персоналізований характер, вимагає від студента високого рівня самоорганізації та самодисципліни.

Так, доступною для українських студентів нещодавно стала платформа Learn English Select, метою якої є розвиток мовних умінь студентів у сфері Business English.

3. Висновки

Використання інтерактивних методів під час навчання іноземної мови фахового спрямування надзвичайно підвищує рівень оволодіння студентами мовними навичками. Звичайно, успіх значно залежить від ефективного поєднання даних методів та технологій навчання викладачем та студентом. Дуже важливо, щоб у процесі навчання викладач здійснював оцінку минулих досягнень студентів, робив прогноз щодо майбутніх досягнень та пояснював шляхи подолання труднощів оволодіння іноземною мовою. Викладачеві слід пам'ятати, що іноземна мова фахового спрямування не є підходом або методом, вона є результатом, продуктом навчальної діяльності. Слід проводити лінгвістичний аудит, щоб визначити, як студенти оцінюють свої знання іноземної мови та якого рівня оволодіння вони бажають досягти. Значна увага повинна приділятися аналізу мовних потреб студентів при вивченні іноземної мови фахового спрямування.

Список використаної літератури

- [1] Коломієць С. Ділова гра в аспекті міжпредметних зв'язків у навчанні іноземних мову технічному університеті/ Коломієць С. //Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, 2015. – С. 189–192.
- [2] Geoff Easton Learning from Case Studies Paperback Longman Higher Education – May, 1982. - 224p. English
- [3] Ochoa Alpala, C. A., & Ortíz García, W. R. (2018). Creating machinima (3D) and real life videos in an ESP Classroom. *Profile: Issues in Teachers' Professional Development*, 20(1), 41-56. Режим доступу: <https://doi.org/10.15446/profile.v20n1.59412>.

References

- [1] Kolomiyets, S. (2015). Dilova hra v aspektimizhpredmetnykh zviyazkiv u navchanni inozemnykhmov u tekhnichnomu universyteti [Business game inthe aspect of interdisciplinary connections in theteaching of foreign languages at a technical university].*Scientific Journal of the Lesia Ukrainka EasternEuropean National University*, pp. 189–192. [inUkrainian]

- [2] Geoff Easton. Learning from Case Studies Paperback Longman Higher Education – May, 1982. - 224p. English
- [3] Ochoa Alpala, C. A., & Ortíz García, W. R. (2018). Creating machinima (3D) and real life videos in an ESP Classroom. *Profile: Issues in Teachers' Professional Development*, 20(1), 41-56. Retrieved from: <https://doi.org/10.15446/profile.v20n1.59412>.

Roienko Liudmyla – Senior Lecturer, Foreign Languages Department, Kyiv National University of Technologies and Design, 2, Nemyrovych – Danchenko Street, Kyiv, Ukraine, **e-mail: Lroyenko@gmail.com**. **Where and when she graduated:** Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, 2002; National Pedagogical Dragomanov University, 2018. **Professional orientation or specialization:** English language teacher, translator from the English language. **The most relevant publication outputs:** 1. Roienko L. V. Using technologies for ESP teaching // Актуальные научные исследования в современном мире: материалы VII Междунар. научн.-практ. инт.-конф., 24-25 ноября 2015 г., Переяслав-Хмельницкий. // Сб. науч. тр. - Переяслав-Хмельницкий, 2015. - Вып. 7, ч. 4 - ст. 58-62. 2. Roienko L. Autonomy and motivation in second language studying// Діалог культур у Європейському освітньому просторі [Електронний ресурс] : Матеріали III Міжнародної конференції для іноземних студентів, м. Київ, 15 травня 2018 р. КНУТД / упор. С. С. Дворянчикова. – К. : КНУТД, 2018. – с. 89.

